

Parshat Balak – 5786 - nr.271

Samenvatting van de parsha

1e Aliya: Parshat Balak begint met het aanbod van koning Balak aan de profeet Bil'am om het Joodse volk te vervloeken. G-d weigert hem dit aanbod te accepteren.

2e Aliya: Balak stuurde een tweede onderhandelingsteam en Bil'am kreeg toestemming om te gaan. Echter, G-d bepaalde dat Bil'am alleen het woord van G-d mocht spreken .

3e Aliya: Onderweg vond het incident met de pratende ezel plaats, waarmee de instructies van G-d werden benadrukt dat Bil'am alleen het woord van G-d moest overbrengen .

4e Aliya: Bil'am probeerde zijn eerste vloek uit te spreken en was daar niet toe in staat. In plaats daarvan werden de woorden die hij sprak een zegen voor het Joodse volk.

5e Aliya: Bil'am deed zijn tweede poging om de Joden te vervloeken en was opnieuw niet in staat dit te doen. In plaats daarvan gaf hij zijn tweede zegen.

6e & 7e Aliya: Bil'am probeerde zijn laatste vloek uit te spreken, maar zegende de Joden opnieuw. Toen hij in ongenade vertrok, vertelde Bil'am de verzamelde coalitie van koningen over hun uiteindelijke vernietiging door de Joden. Als afscheidsschot tegen de Joden adviseerde hij hen om de Joodse mannen te verleiden met Midianitische vrouwen en zo G-d's toorn over de natie te brengen. De Parsha eindigt met het incident van Baal-Peor en Pinchas' heldendom.

Samenvatting van de haftara : (Micha 5:6 – 6:8)

De Haftara van deze week is van Micha . Micha profeteerde rond het jaar 3200 tijdens de regeringen van Achaz en Chizkiah. De profetie in deze selectie heeft betrekking op de periode voorafgaand aan de oorlog van Gog en Magog en de komst van Mashiach .

De naties van de wereld zullen zich tegen Israël hebben verzameld, en de Joden zullen weten dat hun redding alleen van G-d kan komen . G-d's macht zal aan iedereen worden onthuld en een tijd van vrede en rust zal de mensheid omhullen. Legers en verdedigingen zullen niet langer nodig zijn om de Joden te beschermen en de oorlogsmachinerie van de natie zal worden gedemonteerd.

Micha kreeg toen de opdracht om zijn generatie te bestraffen voor het overtreden van G-d's wil, ondanks alle goedheid die Hij hun had geschonken.

In de laatste verzen van de Haftara vertelt de profeet de natie dat ware verzoening alleen kan worden bereikt door verandering en actie. De ceremoniële aspecten van toewijding , zoals offer en gebed, zullen geen vergeving bewerkstelligen. Rechtvaardigheid, liefdevolle vriendelijkheid, bescheidenheid, nederigheid en actieve verandering zijn de diensten die Hashem wenst.

De connectie met onze Parsha is de vermelding van Balak en Bil'am als voorbeelden van G-d's zorg en bescherming voor het Joodse volk. Het verhaal van Parshat Balak ging over G-d die ons beschermde tegen onze vijanden , zelfs toen we ons totaal niet bewust waren van hun sluwe samenzweringen en bedoelingen. Vóór de komst

van Mashiach zullen de Joden beseffen dat hun veiligheid afhankelijk is van Hashem en alleen maar van Hashem, net zoals de Joden in de woestijn volledig afhankelijk waren van G-d's voortdurende bescherming en tussenkomst.

Mitsvot en Magie

Geloof jij in magie?

Religie wordt soms vermengd met bijgeloof, het mystieke en het magische. Dit is logisch, omdat een manier van leven gebouwd rond één onzichtbare kracht – G-d – vatbaar zou zijn voor preoccupatie met andere veronderstelde onzichtbare krachten. Het ware onderscheid tussen mitsva en magie is iets dat we zelf uit het oog kunnen verliezen als we mitsva-kansen gaan zien in termen van de resultaten die ze bieden, hun s'goela-waarde. De mezoeza die we op onze deurpost plaatsen, kan worden gewaardeerd als een amulet dat op magische wijze G-d's bescherming biedt aan het huis, in plaats van als een geloofsopwekkende en zelfvervullende herinnering aan G-d's plaats en aanwezigheid in onze huizen en levens. Zelfs liefdadigheidsdaden kunnen worden herschikt van uitingen van zorg voor en gevoeligheid voor anderen in een pad naar jeshuot, in een hulpmiddel om onszelf persoonlijke crises te besparen. Deze denkwijze zet religieuze activiteiten in als magische methoden om G-d te manipuleren en de resultaten te produceren die in onze eigen behoeften voorzien. Een correcter religieus wereldbeeld is gebouwd op Avodat Hashem, oprechte eerbied voor G-d, terwijl elke gelegenheid wordt aangegrepen om Hem te dienen.

Mijn leraar, mori v'Rabi Rav Moshe Shapira zt"l, zou dit punt illustreren door een Midrasjische opmerking te benadrukken (Beréshiet Rabba 69:3) die contrasteert met hoe Farao droomde van zichzelf, staande boven de rivier de Nijl die hij aanbad, terwijl Jakov in zijn droom van de ladder, Hashem over hem heen zag staan. Dit impliceert dat de juiste religieuze activiteiten niet bestaan uit het beheren van Hashem, het gebruiken van goocheltrucs die goddelijke mystieke krachten aanroepen om onze eigen doelen te bereiken en aan onze behoeften te voldoen, maar eerder dat Hashem over ons heen staat terwijl we onze eigen behoeften opzij zetten en Hashem nederig dienen.

Bil'am was een machtige tovenaars die erom bekend stond in het uitspreken van zijn toverspreuken over anderen, maar die volledig tekortschoot toen hij hetzelfde probeerde tegen het Joodse volk. Zoals hij zelf schoorvoetend erkende (Bamidbar 23:23), "lo nachash b'Jakov v'lo kesem b'Jisrael, Tovenarij is niet effectief tegen Jakov en magische spreuken hebben geen invloed op Jisrael." Hoewel er misschien iets was aan de magische krachten van Bil'am, werd hij volkomen machteloos toen hij in conflict was met G-d en Zijn volk. Als Klal Jisrael is het ons verboden om ons bezig te houden met tovenarij en wordt ons verteld om in plaats daarvan ons vertrouwen te stellen in Hashem, tamim tihjeh im Hashem Elokecha, in het besef dat in plaats van de zielige inspanningen van Bil'am na te bootsen om rond Hashem's wil te werken voor onze eigen doelen, we er beter aan zouden doen om onszelf toe te vertrouwen aan de enige ware Macht om rekening mee te houden. Want dat is de Tora in zijn essentie: niet een reeks slimme rituelen, maar een allesomvattende eerbied voor de oneindig veel grotere wijsheid en macht van Hashem. Zoals Shmuel tegen Shaul zei (Shmuel 1 15:22): "hiné shemo'a mizevach tov, Het is beter om naar Hashem's woord te luisteren, dan Hem een offer aan te bieden."

Bil'am bracht uiteindelijk het Joodse volk ten val toen hij in plaats van te proberen te overheersen, ondermijnde. Zijn succesvolle plan combineerde het verleiden van de Joodse mannen, om zich immoreel te gedragen met de dochters van Moav en het laten gebruiken van de kracht van hun verleiding door die vrouwen om de mannen ertoe te brengen de 'god' Pe'or te aanbidden. De aanbidding van Pe'or was schokkend vreemd omdat het ging om het poepen op het afgodsbeeld. Hoewel velen interpretaties van dit vreemde ritueel hebben aangeboden, is één ding duidelijk: het was geen daad van eerbied voor 'god'. Conventionele aanbidding houdt in dat we nederig buigen en aan Hashem iets geven dat voor ons kostbaar is, terwijl ze bij Pe'or over de 'god' heen stonden en hem gaven wat ze niet nodig hadden, hun afval.

Bil'am heeft ons met succes ondermijnd, toen hij ons ertoe bracht religie als magie te beoefenen. Hij trok ons mee in zijn levensstijl van immorele, egoïstische toegeeflijkheid door onze religieuze denkwijze te verschuiven van eerbiedige dienstbaarheid naar manipulatief nut. Als kinderen van Jakov moeten we onze weg terug vinden naar zijn pad van nederigheid en eerbiedig in Hashem vertrouwen . (R.Moshe Hauer z"l)

Niet gerekend tot de naties

Het jaar is 1933. Twee Joden zitten in een Weens koffiehuis het nieuws te lezen. De een leest de plaatselijke Joodse krant, de ander de beruchte antisemitische publicatie Der Stürmer. "Hoe kun je die weerzinwekkende onzin ooit lezen ?" zegt de eerste. De tweede glimlacht. "Wat staat er in jouw krant ? Laat me raden : 'De Joden assimileren.' 'De Joden maken ruzie.' 'De Joden zijn aan het verdwijnen . Laat me je nu vertellen wat er in mijn krant staat : 'De Joden controleren de banken.' 'De Joden beheersen de media.' 'De Joden beheersen Oostenrijk.' 'De Joden beheersen de wereld. 'Mijn vriend, als je goed nieuws over de Joden wilt , let dan altijd op de antisemieten.'

Een oude en bittere grap. Toch heeft het een punt en een geschiedenis, die begint met de parasja van deze week. Enkele van de mooiste dingen die ooit over het Joodse volk zijn gezegd, werden door Bil'am gezegd:

"Wie kan het stof van Jakov tellen ... Moge mijn uiteindelijke einde zijn zoals het hunne! ... Hoe mooi zijn uw tenten, Jakov, uw woonplaatsen, Israël ! ... Uit Jakov zal een ster komen; een scepter zal uit Israël oprijzen ."

Bil'am was geen vriend van de Joden. Omdat hij er niet in geslaagd was hen te vervloeken, bedacht hij uiteindelijk een plan dat werkte. Hij gaf de Moabitische vrouwen de raad om Israëlitische mannen te verleiden en hen vervolgens uit te nodigen deel te nemen aan hun afgodische aanbidding. 24.000 mensen stierven in de daaropvolgende plaag die de mensen trof.

Bil'am wordt door de rabbijnen genummerd als één van de slechts vier niet-koninklijke personen die in de Tenach genoemd worden en die een aandeel in de Komende Wereld ontzegt wordt (Sanhedrin 90a). Waarom koos Hashem er dan voor dat Israël gezegend zou worden door Bil'am ? Er is zeker een principe Megalgelim zechoet al jedé zakaj : "Goede dingen komen door goede mensen tot stand " (Tosefta Joma 4:12). Waarom is dit goede dan tot stand gekomen door een slechte man ?

Het antwoord ligt in een ander principe, voor het eerst vermeld in Mishlé (27:2): "Laat iemand anders u loven, en niet uw eigen mond; een buitenstaander, en niet je eigen lippen." Tenach is misschien wel de minst zelfgenoegzame nationale literatuur in de geschiedenis. Joden kozen ervoor om hun fouten voor de geschiedenis op te schrijven, niet hun deugden. Daarom was het belangrijk dat hun lof afkomstig was van een buitenstaander, en iemand waarvan niet bekend was dat hij hen aardig vond. Moshe berispte het volk. Bilam, de buitenstaander, prees hen.

Dat gezegd hebbende, wat is echter de betekenis van één van de beroemdste beschrijvingen die ooit van het volk Israël zijn gegeven :

"Het is een natie die alleen woont, niet gerekend onder de naties." (Bamidbar. 23:9)

Ik heb geargumenteerd tegen de interpretatie die in de moderne tijd populair is geworden , namelijk dat het het lot van Israël is, om geïsoleerd, zonder vrienden, gehaat, verlaten en alleen te zijn, alsof antisemitisme op de een of andere manier in het script van de geschiedenis geschreven is. Dat is het niet. Geen van de profeten zei dat. Integendeel, zij geloofden dat de naties van de wereld uiteindelijk Israëls G-d zouden erkennen en Hem zouden komen aanbidden in de Tempel in Jeruzalem . Zacharia (8:23) voorziet een dag waarop "tien mensen uit alle talen en natiën één Jood stevig bij de zoom van zijn mantel zullen grijpen en zeggen: 'Laten wij met u meegaan, want wij hebben gehoord dat G-d met u is.' Er is niets voorbestemd, aan antisemitisme.

Wat betekenen de woorden van Bil'am dan? "Het is een natie die alleen woont, niet gerekend onder de naties." Ibn Ezra zegt dat ze bedoelen dat in tegenstelling tot alle andere naties, Joden, zelfs als ze een minderheid zijn in een niet-Joodse cultuur, niet zullen assimileren. Ramban zegt dat hun cultuur en geloof puur zullen blijven, niet een kosmopolitische mix van meerdere tradities en nationaliteiten. De Netsiv geeft de scherpe interpretatie, duidelijk gericht tegen de Joden van zijn tijd, dat "Als Joden onderscheidend en afgezonderd van anderen leven, zullen ze veilig zijn, maar als ze proberen 'de naties ' na te bootsen, zullen ze 'niet worden beschouwd 'als iets bijzonders.'"

Rabbi Soloveitchik besprak de twee manieren waardoor een groep mensen, een kamp of een gemeente realiseren . Kampen hebben te maken met een gemeenschappelijke vijand, en dus komt er een groep mensen samen. Als je naar alle andere naties kijkt, oude en moderne, zul je zien dat ze zijn ontstaan uit historische toevalligheden. Een groep mensen leeft in een land, ontwikkelt een gedeelde cultuur, vormt een samenleving en wordt zo een natie.

Joden hadden, zeker vanaf de Babylonische ballingschap, geen van de conventionele eigenschappen van een natie. Ze woonden niet in hetzelfde land. Sommigen woonden in Israël, anderen in Babylon, weer anderen in Egypte . Later zouden ze over de hele wereld worden verspreid . Ze deelden geen taal van alledaags spraakgebruik . Er waren veel Joodse volkstalen, versies van het Jiddisch, Ladino en andere regionale Joodse dialecten. Ze leefden niet onder dezelfde politieke dispensatie . Ze deelden niet dezelfde culturele omgeving. Ze ondergingen ook niet hetzelfde lot . Ondanks al hun vele verschillen, zagen ze zichzelf echter altijd als één natie en werden ze door anderen gezien: 's werelds eerste - en het enige - wereldvolk.

Wat maakte hen dan tot een natie ? Dit was de vraag die Rabbi Saadia Gaon in de tiende eeuw al stelde, waarop hij het beroemde antwoord gaf : "Onze natie is slechts een natie op grond van haar wetten (torot)." Zij waren het volk dat door de Tora werd gedefinieerd, een natie onder de soevereiniteit van G-d. Omdat ze hun wetten hadden ontvangen voordat ze zelfs maar hun land binnengingen, bleven ze gebonden aan diezelfde wetten, zelfs toen ze het land verloren. Van geen enkel ander land is dit ooit waar geweest" .

Het is dan ook uniek dat in het jodendom religie en natie samenvallen. Er zijn landen met veel religies: het multiculturele Groot-Brittannië is een van de vele. Er zijn religies die vele naties regeren: het christendom en de islam zijn voor de hand liggende voorbeelden. Alleen in het geval van het jodendom is er een één-op-één correlatie tussen religie en natie. Zonder het jodendom zou er niets zijn (behalve antisemitisme) om Joden over de hele wereld met elkaar te verbinden. En zonder de Joodse natie zou het Jodendom ophouden te zijn wat het altijd is geweest, het geloof van een volk dat gebonden is door een band van collectieve verantwoordelijkheid jegens elkaar en jegens G-d . Bil'am had gelijk. Het Joodse volk is echt uniek.

Niets kan daarom meer verkeerd zijn dan Joodsheid te definiëren als louter een etniciteit. Als etniciteit een vorm van cultuur is, dan zijn Joden niet één etniciteit, maar vele. In Israël zijn Joden een wandelend lexicon van bijna elke etniciteit onder de zon. Als etniciteit een ander woord voor ras is, dan zou bekering tot het jodendom onmogelijk zijn (je kunt je niet bekeren om blank te worden; je kunt je ras niet naar believen veranderen).

Wat Joden tot "een natie maakt die alleen woont, niet gerekend onder de naties", is dat hun natie geen kwestie van geografie, politiek of etniciteit is. Het is een kwestie van religieuze roeping als Hashem's verbondspartners, geroepen om een levend voorbeeld te zijn van een natie onder de naties, onderscheidend door haar geloof en levenswijze.

Als we dat verliezen, verliezen we het enige dat de bron was en blijft van onze unieke bijdrage aan het erfgoed van de mensheid. Als we dit vergeten, zorgt Hashem er helaas voor dat mensen als Bil'am ons aan het tegendeel herinneren. We zouden zo'n herinnering niet nodig moeten hebben. (R. Jonathan Sacks z"l)

Als Balak en Bil'am hier vandaag zouden zijn...

Arme Balak en Bil'am. Als ze in onze tijd hadden geleefd, zouden ze ongetwijfeld veel positieve media-aandacht hebben gekregen, interviews op CNN en uitnodigingen om aan de Hebreeuwse Universiteit te spreken en hun kant van het verhaal te vertellen.

Het gedeelte over de sprekende ezel had zeker stof kunnen opleveren voor fantastische artikelen, waarin zou worden benadrukt dat Bil'am niet de schuldige is van het slaan van zijn dier – het is allemaal de schuld van die veroverende, bezettende, pestende engel die zich ermee bemoeide.

Maar ongeacht wat revisionistische historici beweren, blijven Balak en Bil'am de schuldige schurken in de Joodse traditie en de Joodse geest. Er was geen enkele rechtvaardiging om een heel volk te demoniseren en te vervloeken dat geen kwaad in de zin had. Bil'am is een niet-gouvernementele, zogenaamd non-profitorganisatie, geleid door één man, die hoogdravende idealen verkondigt, terwijl hij tegelijkertijd slavernij en de moord op duizenden mensen goedkeurt. En ondanks zijn beweringen van idealisme en objectiviteit, is hij een ingehuurde kracht.

Hij is de ultieme spindoctor, het public relations-genie, de amorele, gewetenloze goeroe die altijd op zoek is naar nieuwe klanten. Hij is zo goed en effectief in zijn vak dat blijkbaar alleen G-d zelf, hem in toom kan houden en hem de waarheid en zegeningen kan laten uitspreken, zelfs als dat niet zijn oorspronkelijke bedoeling was.

Bil'am wordt van zijn voetstuk gestoten door de G-d die hij beweert te vertegenwoordigen en met wie hij contact heeft. Zijn uiteindelijke straf is niet zozeer zijn dood door toedoen van de Joden, maar de vernederende ervaring dat hij gedwongen wordt te zegenen terwijl hij zijn werkgever had beloofd te vloeken. Arme Bil'am – hij had beter een paar millennia kunnen wachten voordat hij zijn vak uitoefende.

De Talmoed leert ons dat Bil'am's afkeer van het Joodse volk al aan het begin van de Joodse bezetting van Egypte duidelijk was. Hij was de adviseur van de farao en raadde hem aan het Joodse volk tot slaaf te maken en al hun mannelijke kinderen te doden. Toen Hashem, via Moshe, dit snode plan vrijdelde en Israël in grote aantallen uit Egypte tevoorschijn kwam, probeerde Bil'am een andere tactiek, door Balak in te zetten in zijn poging het Joodse volk te vernietigen.

En uiteindelijk, wanneer dit plan door G-ddelijke tussenkomst wordt verijdeld, adviseert hij het gebruik van lust en zondigheid om Israël te vernietigen . Zijn advies kost het leven aan vierentwintigduizend Joden . Geen wonder dat Joden door de eeuwen heen Bil'am hebben gekarakteriseerd als 'Bil'am harasha' – Bil'am, de boze . Hij heeft geen enkele reden of rechtvaardiging voor zijn kwaadaardigheid en vijandschap.

Het is er gewoon, net als veel van het antisemitisme dat een groot deel van de zogenaamd beschaafde intellectuele wereld van vandaag teistert . Het is moeilijk om met zulke ongegronde, maar intense haat en venijn om te gaan.

Ik denk dat het overduidelijk is dat Hashem ingrijpt om ons te behoeden voor veel van de daden van onze vijanden en vrienden. Daarom blijft het verhaal van Balak en Bil'am relevant en actueel, gezien de onderwerpen en gebeurtenissen in onze wereld van vandaag . Balak en Bil'am kunnen een prijs van ons eisen in de vorm van levens, rijkdom en maatschappelijke status. Maar nu, net als toen, kunnen ze ons niet verslaan. (R. Berel Wein)

Een verborgen betekenis

Parshat Balak vertelt een vreemd verhaal – een verhaal waar Bné Jisrael niet eens getuige van waren . Balak huurt Bil'am in om hen te vervloeken, maar Hasjem verandert de vloek in een zegen. Bné Jisrael horen nooit de vloeken of de zegeningen. Er verandert zichtbaar niets aan hun situatie. Dus waarom besteedt de Tora tijd aan het keer op keer navertellen van dit verhaal ?

Omdat het ons iets essentieels leert : Hasjem houdt van ons – zelfs als we het niet zien. Hij beschermt ons achter de schermen. Zelfs als we fouten maken, klagen of tekortschieten – Hashem's liefde blijft bij ons.

Zoals in Sefer Hosjea, waar Hasjem Zijn liefde vergelijkt met die van een man die toegewijd blijft aan een ontrouwe vrouw – gekwetst, maar nog steeds liefdevol.

Zelfs de zegeningen die we van Bil'am citeren, zijn niet echt van hem - het zijn de woorden van Hasjem . Hasjem veranderde een vloek in een zegen, uit Zijn diepe liefde voor Zijn volk.

De Rambam herinnert ons eraan :

Liefde heeft de kracht om vloeken in zegeningen te veranderen.

Het is de enige kracht die sterk genoeg is om haat te overwinnen.

Liefde kan de gebrokenheid van de wereld genezen.

Dit verhaal gaat niet alleen over Bil'am of Bné Jisrael .

Het gaat over hoe diep Hasjem van ons houdt – zelfs als we het niet weten.

SHABBAT SHALOM

Voor suggesties en commentaar : mobi166@hotmail.com

Gelieve dit blaadje (deze link) ook door te sturen aan vrienden en kennissen.

En je bronnen zullen zich naar het buitenland verspreiden (Misjlé 5-16)

לע"נ ר' יששכר דב בן ר' מנחם מנס ולע"נ מרת פרומה בת ר' צבי אריה